

Deres ref.: 22/5025

01.09.2023

Høringssvar på invitasjon til å gi innspill til

«Arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet»

Stipendiatorganisasjonene i Norge (SiN) er paraplyorganisasjonen for interesseorganisasjoner for doktorgradskandidater og/eller tidlig-karriere forskere (som postdoktorer) ved norske høyere utdanningsinstitusjoner. Vi har i dag 11 lokale medlemsorganisasjoner, som representerer om lag 90 % av alle doktorgradsstudenter i Norge i dag. Vi uttrykker vår medlemsorganisasjons felles mening i dette høringssvaret, og alle medlemsorganisasjoner har hatt mulighet til å bidra.

Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet?

Den viktigste merverdien Forskningsrådet har i det norske forskningssystemet er den strategiske rolle ved å fordele forskningsmidler til disipliner og spørsmål som ønskes belyst. Norge er et lite land med knappe ressurser, også innen forskning og innovasjon. Derfor er det viktig at det finnes et organ som utvikler overordnede strategiske mål for forskningen, og som balanserer Norges samfunnsoppdrag på den ene og Norges bidrag til fremragende forskning på de forskningsområdene som fagdisiplinene utvikler seg mot på den andre siden. Det er ikke mulig å være fremragende på alle forskningsområder, derfor må det settes prioriteringer der Norge kan bidra best i den internasjonale konteksten. Et organ som finner balansen mellom Norges ønsker og kunnskapsbehov og internasjonal relevans skaper den største merverdi i det norske forskningssystemet.

Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar i norsk forskning og innovasjon framover?

De viktigste funksjonene som Forskningsrådet må ivareta er rollen politiske rådgiver for spørsmål knyttet til forskningspolitikk, finansiering av forsknings- og innovasjonsprosjekter, og verdien av internasjonal forsknings- og innovasjonssamarbeid. Som rådgiver definerer Forskningsrådet sammen med departementet hvordan prioriteringen og behov setter i live innen forskningssektoren, balansert opp mot målsetninger om utvikling innen forskjellige tidshorisonter, og hvordan forskningen kan tjene det norske samfunnet best. For å oppnå målene må det fordeles forskningsmidler til forsknings- og innovasjons institusjonene. Det er effektivt om definisjonen av prioriteringene, og fordeling av forskningsmidler som følger definisjonen, ligger sammen i et organ som Forskningsrådet.

En annen viktig funksjon som Forskningsrådet ivaretar i dag og som er ønskelig å ha denne funksjonen framover er oversikten over internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid.

Norge er en liten, åpen økonomi, og det trengs internasjonal kompetanse og samarbeid for å løse de store utfordringene Norge og verden står overfor. Derfor er internasjonalt samarbeid uunngåelig, og Forskningsrådet er godt egnet til å veilede de individuelle forskningene, samt institusjonene de jobber ved, i å søke midler og plassere forskningsagendaene sine i en større kontekst. Stipendiater og postdoktorer, som unge lovende forskere, er de mest mobile, og vi mener et godt samarbeid hvor Norge tar i mot fra utlandet og sender nordmenn ut, skaper et kunnskapsnettverk som kommer samfunnet til gode.

Nevn gjerne tre forbedringspunkter og bevaringspunkter og begrunn kort hvorfor.

Våre forbedringspunkter er:

1. Sammensetning av porteføljestyre

Akkurat nå er de fleste medlemmene av porteføljestyrene tilknyttet universiteter i Norge. For å få en helhetlig oversikt om den nyeste kunnskap og teknologien innen et fagområde så er det ønskelig å ha et mangfold i styret, i institusjoner, nivå, og bakgrunn. Vi foreslår at det finnes medlemmer med tilhørighet fra alle sektorene. Dessuten foreslår vi at minst ett styremedlem er tilknyttet et land i EU. En slik sammensetning gir en helhetlig oversikt som er tverrsektoriell og på internasjonal nivå.

2. Forenkling av budsjettering av Forskningsrådet

Forskningsrådets budsjetteringsmodell er ganske kompleks fordi det forvaltes midler fra mange forskjellige poster i forskjellige departement på statsbudsjettet. Vi foreslår at denne strukturen forenkles, hvor mer av de politiske allokeringshensyn flyttes til den strategiske styringen av norsk forskningspolitikk i samråd med Forskningsrådet, heller enn å styres av årlige kroner og øre. Dette vil gi mer transparens til Forskningsrådets midler.

3. Spesielle finansieringsprogram for FoU i næringslivet

I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032 ble det fremhevet at brorparten av næringslivets forskning og innovasjon foregår uten støtte fra det offentlige. Derfor foreslår vi et spesielt finansieringsprogram for FU innen næringslivet. Bedrifter med FoU som jobber med målrettede samfunnsoppdrag skal bli prioritert. Et slikt program kan bidra til å oppnå målet med 2% av BNP som skal investeres til forskning og utvikling innen næringslivet innen 2030.

Våre bevaringspunkter er:

1. Det er viktig at alle forskningsnivåene: grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon blir finansiert med Forskningsrådets. Innovasjon og anvendt forskning gir raskere resultater, mens grunnforskningens verdi kommer i et lengre tidsperspektiv. Spesielt når vi står i en tid hvor vi ikke har svar på store, samfunnsverbyggende utfordringer som hvordan man kan oppnå alle bærekraftsmålene uten at de skal gå på bekostning av hverandre må man fortsette å finansiere risikabel forskning, hvor man ikke vet avkastningen, men den kan være stor. Man ser kanskje ikke direkte merverdien av grunnforskning, men Norge trenger begge typer forskning for å ha internasjonal konkurransekraft og for å kunne omsette kunnskap fra grunnforskning til anvendt forskning og innovasjon når tiden er inne. Koronapandemiens raske omsetning av grunnforskning til vaksiner har på ny satt ved bevissthet viktigheten av grunnforskning.

2. For å få et prosjekt godkjent innen EUs forsknings- og innovasjonsprogram trenger norske forskere og bedrifter støtte i søknadsprosessen. EU-finansiering av forskningsprosjekter i Norge øker forskningsaktiviteter i Norge samtidig som det hever Norges profil internasjonalt. Derfor er det viktig å fortsette å søke midler, og bevare dette som en av Forskningsrådets roller.

En rolle som Forskningsrådet skal bevares er ansvaret for forskningsformidling. Derfor er det viktig å fortsette med Forskningsdagene som en nasjonal, årlig festival. Framover skal Forskningsrådet vise takknemlighet for forskningsformidling og dele ut Formidlingsprisen og Prisen for unge fremragende forskere.

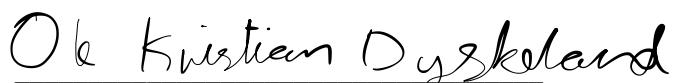
På hvilke områder bør vi ha nasjonale satsinger og når kan vi lene oss mer på EU? Hvordan bør konkurranseutsatt nasjonal og internasjonal finansiering utfylle hverandre?

I de fleste områdene skal Norge lene seg til EU fordi internasjonal samarbeid er nødvendig for å løse de store utfordringene menneskeheten står ovanfor. Likevel finnes det noen områder der det er viktig og naturlig å ha nasjonale satsinger. Vi anser at disse områdene er norsk kultur og språk, samisk kultur og språk, og nasjonal sikkerhet. Innen områder som hav, klima og polområder, petroleum og energi har Norge konkurransefortrinn, og der er naturlig å spesialisere seg innen disse områdene. Her er det også naturlig å trekke til seg flinke, interesserte unge forskere på doktorgradsnivå og postdoktor som kan hjelpe med å plassere norske resultater som relevante for andre land også. Internasjonal finansiering skal finnes i tillegg til den nasjonale finansiering slik at alle områder får en basis finansiering fra Forskningsrådet. Dette sikrer uavhengig forskning i tråd med Norges målene som er satt i langtidsplanen for høyere utdanning og forskning.

Vi takker for at vi kunne gi innspill til arbeidet med handlingsplanen for stortingsmelding om forskningssystemet.

Med vennlig hilsen,

Stipendiatororganisasjonene i Norge

Ole Kristian Dyskeland

Leder